

Аналітична записка
з питань порівняльного законодавства держав-членів ЄС
щодо регулювання використання металошукачів для
пошуку археологічних предметів*

***Анотація.** Проведення незаконних археологічних розкопок, у тому числі аматорської пошукової діяльності, із використанням металошукачів з метою вилучення археологічних предметів призводить до руйнування археологічного контексту та має невиправні наслідки для археологічної спадщини. Неконтрольоване широке використання металошукачів у пошуку «скарбів» (археологічних предметів¹) є проблемою в багатьох європейських державах. Із метою запобігання руйнуванню та знищенню археологічної спадщини в більшості держав-членів Європейського Союзу запроваджено різні моделі правового регулювання цієї проблеми. Дослідження моделей правового регулювання використання металошукачів для пошуку археологічних предметів становить неабиякий інтерес для України з огляду на євроінтеграційний курс. Проаналізовано відповідні міжнародні акти, а також законодавство окремих європейських держав.*

В аналітичній записці не надається порівняльний аналіз із українським законодавством. Автором звернення визначена потреба в зарубіжному досвіді.

Вступ. Археологічна спадщина є невідновлювальним ресурсом, унікальним джерелом знань про історичний розвиток будь-якої держави й демонстрацією її культури. Місця археологічних розкопок є своєрідною базою наукових даних, які зберігаються в археологічному культурному шарі і містять інформацію про діяльність людини та процеси її культурної еволюції. Нелегальні, непрофесійні розкопки (без дотримання наукових підходів та методики археологічних розкопок) нищать цінні для науки та суспільства свідчення про минуле людства, які несуть в собі археологічні об'єкти. Неправильне вилучення археологічних предметів (артефактів) із культурного шару ускладнює наукову інтерпретацію археологічного контексту, що призводить до обмежених наукових висновків та відповідного спотворення історії. При цьому викрадені артефакти втрачають наукову цінність, оскільки позбавлені знань про археологічний контекст. У багатьох державах світу «полювання за скарбами» із використанням спеціального технічного обладнання для виявлення металу (металошукачів, металодетекторів тощо) перетворилося на популярне хобі, яким займаються переважно непрофесіонали (аматори). Для аматорів найголовнішим у їх пошуковій діяльності є знайдені артефакти (археологічні предмети), а не їх археологічний контекст, який містить факти про людську діяльність та є джерелом знань про історію людства. Масове

---

¹ Рухомі культурні цінності (археологічні предмети), що походять з об'єктів археологічної спадщини (стаття 1 Закону України «Про охорону археологічної спадщини»).

розповсюдження серед населення спеціального технічного обладнання для виявлення металу (переважно металошукачів) стало прямою загрозою збереженню археологічної спадщини. Пошуковці-аматори, вилучаючи археологічні предмети з їх контексту без відповідної фіксації, аналізу археологічних матеріалів та документування, позбавляють артефакти їх наукової цінності, а суспільство – історичних знань. Зважаючи на зростаючу популярність пошуку предметів із металошукачами в багатьох державах, регулювання їх використання стало важливим питанням, зокрема для держав-членів ЄС, у справі захисту археологічної спадщини. Держави обирають різні моделі правового регулювання використання металошукачів – від ліберальної до кардинально жорсткої. Аналіз законодавчих норм ЄС та держав-членів ЄС у цій сфері є корисним із погляду розвитку законодавства України, зокрема як кандидата на вступ до ЄС. Такий досвід сприятиме удосконаленню законодавчого регулювання охорони археологічної спадщини та підвищенню обізнаності населення щодо цінності її збереження.

Основна частина.

Загальні положення законодавства ЄС щодо регулювання використання металошукачів для пошуку археологічних предметів. Законодавство ЄС, зокрема стаття 167 Договору про функціонування Європейського Союзу² уповноважує Європейський Парламент і Раду на заохочення співпраці між державами-членами у сфері культури і чітко визначає необхідність «... гармонізації законів і правил держав-членів». Окрім того, стаття 36 Договору про функціонування Європейського Союзу для кожної держави-члена ЄС передбачає збереження права на захист національних надбань, які мають художню, історичну та археологічну цінність. Таким чином, регулювання використання металошукачів для пошуку археологічних предметів в ЄС здійснюється на національному рівні. Водночас Парламентська асамблея Ради Європи (Рекомендація 921 (1981)³) наголошує на важливості регулювання на національному рівні ринку металошукачів, зокрема шляхом запровадження ліцензування або реєстрації їх користувачів, а також рекомендує урядам держав-членів ЄС: включити у програму шкільної освіти дисципліну «вступ до археології» (для виховання відповідального ставлення до свідчень минулого); виділяти більше ресурсів на наукову діяльність у сфері археології та розширювати можливості працевлаштування для археологів⁴; доповнити існуюче законодавство нормами, що забезпечують повний захист археологічних об'єктів (рухомих та нерухомих), у тому числі таких, що не виявлені й не перебувають на державному обліку; розглянути доцільність реклами (у тому

---

² Consolidated version of the Treaty on the Functioning of the European Union. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex%3A12012E%2FTXT> (дата звернення: 13.09.2023)

³ Recommendation 921 (1981) Metal detectors and archaeology Parliamentary Assembly. URL: <https://pace.coe.int/en/files/14955/html> (дата звернення: 13.09.2023)

⁴ Дослідник археологічної спадщини (археолог) – вчений, який має відповідну фахову освіту і кваліфікацію, професійно здійснює археологічні дослідження із складенням наукової звітності та публікацією наукових результатів (стаття 1 Закону України «Про охорону археологічної спадщини»).

числі, реклами металошукачів), що стимулює до пошуку археологічних предметів (артефактів); забезпечити у співпраці з археологами та виробниками металошукачів виготовлення інформаційних буклетів з інформацією щодо положень законодавства, що регулює використання металошукачів, які обов'язково мають додаватися під час продажу металошукачів; забезпечити організацію компетентного нагляду за пошуковою діяльністю пошуковців-аматорів.

Міжнародне законодавство також містить прямі вказівки стосовно імплементації міжнародно-правових зобов'язань у національне законодавство щодо забезпечення захисту археологічних об'єктів (рухомих та нерухомих) від таємного розграбування, включаючи несанкціоноване використання металошукачів чи будь-якого іншого пошукового обладнання або відповідної технології. Так, Конвенція про заходи, спрямовані на заборону і запобігання незаконному ввезенню, вивезенню та передачі права власності на культурні цінності (Париж, 1970 р.)⁵ (далі – Конвенція 1970 р.), спрямована на боротьбу з незаконним обігом культурних цінностей, наголошує, що кожна держава зобов'язана захищати культурні цінності (до яких належать, у тому числі, археологічні предмети), які знаходяться на її території, від небезпеки крадіжки, таємних розкопок і незаконного вивезення. Конвенція 1970 р. містить положення, відповідно до яких держави зобов'язані створити на своїй території одну чи більше національних служб із охорони культурної спадщини із кваліфікованим персоналом, здатним до ефективного виконання необхідних для забезпечення охорони культурної спадщини функцій. Однією з таких функцій є організація нагляду за археологічними розкопками, забезпечення збереження «in situ»⁶ археологічних предметів та захист територій, зарезервованих для майбутніх археологічних досліджень (підпункт d статті 5). Окрім того, Конвенція 1970 р. зобов'язує держави використовувати освітні засоби, зокрема для підвищення обізнаності громадськості про цінність археологічної спадщини та про загрозу, яку становлять крадіжки, таємні розкопки й незаконний вивіз культурних цінностей, що походять із об'єктів археологічної спадщини. При цьому параграф 45 Оперативного керівництва щодо виконання Конвенції про заходи щодо заборони та попередження незаконного ввезення, вивезення та передачі права власності на культурні цінності (ЮНЕСКО, Париж, 1970 р.)⁷, розробленого для посилення та сприяння реалізації Конвенції 1970 р., з метою мінімізації ризиків, пов'язаних із суперечками щодо її тлумачення, безпосередньо стосується використання металошукачів. Так, відповідно до вказаного параграфа держави мають передбачити в національному законодавстві положення щодо порядку проведення пошукової діяльності із

---

⁵ Convention on the Means of Prohibiting and Preventing the Illicit Import, Export and Transfer of Ownership of Cultural Property UNESCO. URL: <https://en.unesco.org/about-us/legal-affairs/convention-means-prohibiting-and-preventing-illicit-import-export-and> (дата звернення: 13.09.2023)

⁶ Латинський вираз, що означає «на місці».

⁷ Operational Guidelines for the Implementation of the Convention on the Means of Prohibiting and Preventing the Illicit Import, Export and Transfer of Ownership of Cultural Property (UNESCO, Paris, 1970) UNESCO. URL: https://en.unesco.org/sites/default/files/operational_guidelines_en_final_final_1.pdf (дата звернення: 13.09.2023)

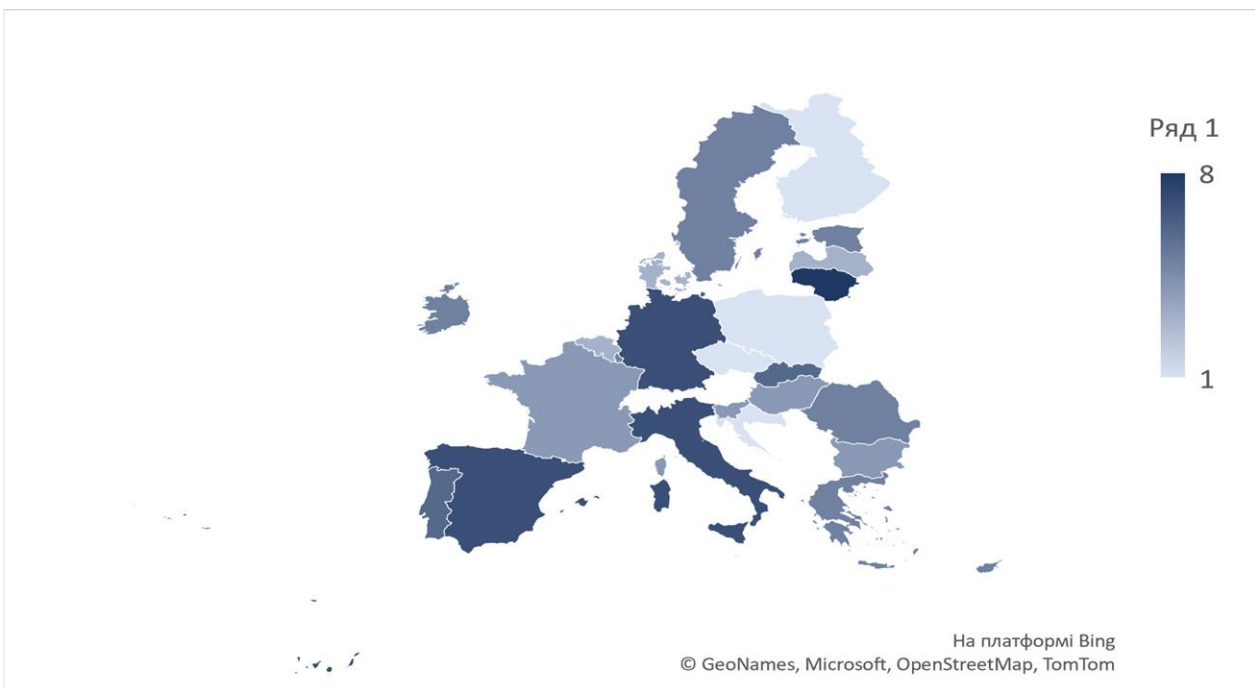
використанням металошукачів та заборони несанкціонованого використання такого обладнання для таємних розкопок на археологічних об'єктах. Європейська конвенція про охорону археологічної спадщини (переглянута) (Валлетта, 1992 р.)⁸ (далі – Конвенція 1992 р.) встановлює низку нових базових стандартів, яким повинна відповідати національна політика щодо охорони археологічної спадщини. Враховуючи Рекомендації 921 (1981) Парламентської асамблеї Ради Європи, Конвенція 1992 р. зобов'язала держави-учасниці включити до національного законодавства положення щодо процедури надання попереднього спеціального дозволу на використання в археологічних дослідженнях металошукачів та будь-якого іншого обладнання чи методів для виявлення археологічних об'єктів. На відміну від Рекомендацій 921 (1981), Конвенція 1992 р. значно розширила діапазон обмежень щодо використання спеціалізованого обладнання.

У сфері охорони та управління археологічною спадщиною також діють: Конвенція про охорону підводної культурної спадщини (Париж, 2001 р.); Конвенція УНІДРУА про викрадені або незаконно експортовані культурні об'єкти (Рим, 1995 р.), Конвенція Ради Європи про правопорушення, пов'язані з культурними цінностями (Нікосія, 2017 р.), тощо. Ці міжнародні документи доповнюють один одного, містять загальні стандарти та визначають механізми охорони археологічної спадщини.

Особливості законодавчого регулювання використання металошукачів для пошуку археологічних предметів у державах-членах ЄС. У державах-членах ЄС підходи до законодавчого регулювання використання металошукачів для пошуку металевих предметів, у тому числі археологічних, є різними. Водночас майже всі держави-члени ЄС впровадили міжнародні стандарти щодо порядку проведення пошукової діяльності із використанням металошукачів та наданням попереднього спеціального дозволу на його використання. Застосовуються різні моделі правового регулювання зазначеного питання: від ліберальної до радикально жорсткої (див. *Діаграма*).

---

⁸ Європейська конвенція про охорону археологічної спадщини (переглянута). Ратифіковано Законом № 1369-IV від 10.12.2003. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_150#Text (дата звернення: 13.09.2023)

Діаграма. Законодавче регулювання використання металошукачів в Європейському Союзі

■ Передбачається надання дозволу на проведення археологічних розкопок на об'єктах археологічної спадщини, у тому числі із використанням металошукача. Відносини у сфері аматорської пошукової діяльності законодавством не врегульовані (Польща⁹, Фінляндія¹⁰, Хорватія¹¹, Чехія¹²);

■ Передбачається надання дозволу на використання металошукача для проведення археологічних розкопок на об'єктах археологічної спадщини (за винятком використання в інших сферах професійної діяльності державних органів (поліція, рятувальники, військовослужбовці тощо). Відносини у сфері аматорської пошукової діяльності законодавством не врегульовані (Австрія¹³).

■ Забороняється використовувати аматорам-пошуковцям на пам'ятках та їх територіях. На інших територіях – дозволяється з дозволу власника території (Бельгія¹⁴, Данія, Латвія¹⁵, Мальта¹⁶, Нідерланди¹⁷).

⁹ USTAWA z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami. URL: https://sip.lex.pl/akty-prawne/dzu-dziennik-ustaw/ochrona-zabytkow-i-opieka-nad-zabytkami-17051617?_gl=1*179bxpt*_ga*MTIxNTM3Mzk4Mi4xNjk1Njc5MTE3*_ga_TRNTF04CYF*MTY5NTY3OTEwNy4xLjEwMTY5NTY3OTEwOC4wLjAuMA.html (дата звернення: 13.09.2023)

¹⁰ Muinaismuistolaki. URL: <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1963/19630295> (дата звернення: 13.09.2023)

¹¹ Zakon o zaštiti i očuvanju kulturnih dobara. URL: https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/1999_07_69_1284.html (дата звернення: 13.09.2023)

¹² Zákon č. 20/1987 Sb. Zákon České národní rady o státní památkové péči. URL: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1987-20> (дата звернення: 13.09.2023)

¹³ Bundesrecht konsolidiert: Gesamte Rechtsvorschrift für Denkmalschutzgesetz. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_150#Text (дата звернення: 13.09.2023)

¹⁴ Besluit van 8 april 2016, houdende regels voor archeologische opgravingen (Besluit Erfgoedwet archeologie). URL: <https://zoek.officielebekendmakingen.nl/stb-2016-155.html#gerelateerd> (дата звернення: 13.09.2023)

¹⁵ Codice dei beni culturali e del paesaggio, ai sensi dell'articolo. URL: <https://likumi.lv/ta/id/72551#p3> (дата звернення: 13.09.2023)

¹⁶ Att (protezzjoni) ta' antikità. URL: <https://schmalta.mt/wp-content/uploads/2022/05/3.3-Antiquities-Act-1925.pdf> (дата звернення: 13.09.2023)

¹⁷ Monumentenwet 1988 URL: <https://wetten.overheid.nl/BWBR0004471/2016-04-14> (дата звернення: 13.09.2023)

■ Передбачається надання дозволу на проведення археологічних розкопок як на об'єктах археологічної спадщини, так і на інших територіях за наявності дозволу власника (Болгарія¹⁸, Словенія¹⁹, Угорщина²⁰, Франція²¹);

■ Передбачається надання дозволу на проведення археологічних розкопок як на об'єктах археологічної спадщини, так і на інших територіях за наявності дозволу власника (за винятком використання в інших сферах професійної діяльності державних органів (поліція, рятувальники, військовослужбовці тощо), а також за наявності дозволу власника. Окрім того, передбачається надання дозволу на володіння металошукачем (для обігу на ринку) та реєстрація користувачів металошукачів (Греція²², Естонія²³, Кіпр, Люксембург²⁴, Румунія²⁵, Швеція, Ірландія²⁶);

■ Використання пошуковцями-аматорами металошукача заборонено. Може бути наданий дозвіл на проведення археологічних розкопок на об'єктах археологічної спадщини лише для професіоналів (Португалія²⁷, Словаччина²⁸);

■ Використання металошукачів законодавчо не врегульовано або регулюється на регіональному рівні (Іспанія²⁹, Італія³⁰, Німеччина³¹);

■ Використання не заборонено, але пошук можуть здійснювати лише сертифіковані дослідники (Литва³²).

13.09.2023)

¹⁸ Закон за культурното наследство. URL: <https://zoek.officielebekendmakingen.nl/stb-2016-155.html#gerelateerd> (дата звернення: 13.09.2023)

¹⁹ Pravilnik o iskanju arheoloških ostalin in uporabi tehničnih sredstev za te namene. URL: <http://www.pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=PRAV12070> (дата звернення: 13.09.2023)

²⁰ 2001. évi LXIV. Törvény a kulturális örökség védelméről. URL: <https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=a0100064.tv> (дата звернення: 13.09.2023)

²¹ Loi n° 89-900 du 18 décembre 1989 relative à l'utilisation des détecteurs de métaux. URL: <https://www.legifrance.gouv.fr/loda/id/JORFTEXT000000875365> (дата звернення: 13.09.2023)

²² Κύρωση Κώδικα νομοθεσίας για την προστασία των αρχαιοτήτων και εν γένει της πολιτιστικής κληρονομιάς. URL: <https://www.kodiko.gr/nomothesia/document/759457/nomos-4858-2021> (дата звернення: 13.09.2023)

²³ Muinsuskaitseadus. URL: <https://www.riigiteataja.ee/akt/107032023061#para28lg5> (дата звернення: 13.09.2023)

²⁴ Loi du 25 février 2022 relative au patrimoine culturel et modifiant. URL: <https://legilux.public.lu/eli/etat/leg/loi/2022/02/25/a80/jo> (дата звернення: 13.09.2023)

²⁵ ORDONANȚA nr. 43 din 30 ianuarie 2000 (**republicată**) privind protecția patrimoniului arheologic și declararea unor situri arheologice ca zone de interes național*). URL: <https://legislatie.just.ro/Public/DetaliiDocument/61186> (дата звернення: 13.09.2023)

²⁶ Wijzigingswet Nationale Monumenten, 1987. URL: <https://www.irishstatutebook.ie/eli/1987/act/17/enacted/en/print.html> (дата звернення: 13.09.2023)

²⁷ ASSEMBLEIA DA REPÚBLICA Lei n.o 121/99 de 20 de Agosto. URL: https://www.detetorismo.pt/_files/ugd/3a89e2_2aac5eeb1c77427b9dd56d5a5a297421.pdf?index=true (дата звернення: 13.09.2023)

²⁸ ZÁKON z 19. decembra 2001 o ochrane pamiatkového fondu. URL: <https://www.slov-lex.sk/pravne-predpisy/SK/ZZ/2002/49/20131001.html> (дата звернення: 13.09.2023)

²⁹ Ley 16/1985, de 25 de junio, del Patrimonio Histórico Español. URL: <https://www.boe.es/buscar/act.php?id=BOE-A-1985-12534> (дата звернення: 13.09.2023)

³⁰ Codice dei beni culturali e del paesaggio, ai sensi dell'articolo. URL: <https://www.normattiva.it/atto/caricaDettaglioAtto?atto.dataPubblicazioneGazzetta=2004-02-24&atto.codiceRedazionale=004G0066&tipoDettaglio=multivigenza&qId=&tabID=0.6964556091916938&title=Atto%20multivigente&bloccoAggiornamentoBreadCrumb=true> (дата звернення: 13.09.2023)

³¹ Grundgesetz für die Bundesrepublik Deutschland. URL: <https://www.gesetze-im-internet.de/gg/BJNR000010949.html> (дата звернення: 13.09.2023)

³² Lietuvos Respublikos kilnojamių kultūros vertybių apsaugos įstatymo. URL: <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/TAR.C5DA698A4015/asr> (дата звернення: 13.09.2023)

Розглянемо особливості законодавчого регулювання використання металошукачів для пошуку археологічних предметів окремих держав-членів ЄС, досвід яких становить значний інтерес та може слугувати орієнтиром для впровадження дієвих механізмів законодавчого врегулювання питання використання металошукачів в Україні.

Данія. Ліберальна модель правового регулювання використання металошукачів існує в Данії. У Данії дозволено використовувати металошукачі для пошуку металевих предметів, у тому числі для пошуку археологічних предметів. Пошук із металошукачем вважається популярним видом відпочинку серед населення. Залучення пошуковців-аматорів до археологічних досліджень (як самостійних, так і у складі професійних археологічних експедицій) розглядається не тільки як рекреаційний вид відпочинку, а й спосіб зробити внесок у написання національної історії. Для реєстрації археологічних знахідок, зроблених приватними особами за допомогою металошукача, діє цифрова платформа «DIME (Digitale Metaldetektorfund)»³³, на якій зареєстровано понад 2600 пошуковців-аматорів. DIME функціонує як цифрова колекція та музей, налічує понад 100000 артефактів, знайдених пошуковцями-аматорами за допомогою металошукачів, та співпрацює із 29 археологічними музеями. Однак існують і певні обмеження. Згідно з національним законодавством використання на території Данії металошукачів залежить від права власності на землю та статусу землі (є землі, які мають особливий правовий режим). Так, забороняється використовувати металошукачі на охоронюваних пам'ятках (включно з підводною археологічною спадщиною) та на відстані 2 м від них (стаття 29 f Закону про музеї³⁴). Відомості про пам'ятки для пошуковців-аматорів, а також для інших зацікавлених осіб доступні в Національному реєстрі пам'яток старовини (Fund og Fortidsminder)³⁵. Окрім того, металошукачі забороняється використовувати на пляжах, інших ділянках узбережжя, охоронюваних територіях дюн, у лісах, на необроблених ділянках, дорогах і стежках у відкритій місцевості (§ 28 розпорядження Датського агентства природи від 27.06.2016 № 852 «Проголошення про доступ населення до подорожей і перебування на природі»³⁶, виданого відповідно до Закону про охорону природи³⁷). Для використання металошукачів із метою пошуку металевих предметів пошуковці-аматори мають отримати дозвіл від власника землі. На землях комунальної власності пошуковець-аматор для використання металошукача подає до муніципалітету заяву, до якої додає географічну карту із зазначенням конкретної

---

³³ DIME Digitale Metaldetektorfund. URL: <https://www.retsinformation.dk/eli/ta/2014/358> (дата звернення: 13.09.2023)

³⁴ Museumsloven. Retsinformation. URL: <https://www.retsinformation.dk/eli/ta/2014/358> (дата звернення: 13.09.2023)

³⁵ Fund og Fortidsminder. URL: <https://www.kulturarv.dk/fundogfortidsminder/> (дата звернення: 13.09.2023)

³⁶ Bekendtgørelse om offentlighedens adgang til at færdes og opholde sig i naturen. Retsinformation. URL: <https://www.retsinformation.dk/eli/ta/2016/852> (дата звернення: 13.09.2023)

³⁷ Naturbeskyttelsesloven. Retsinformation. URL: <https://www.retsinformation.dk/eli/ta/2022/1392> (дата звернення: 13.09.2023)

території та її кадастрового номера (адреси). Дозвіл надається максимум на три роки з урахуванням особливостей земельної ділянки, при цьому головною умовою надання дозволу є співпраця з музеями, відповідальними за археологічну спадщину в регіоні. Дозвіл є персональним і не може бути переданий іншим особам. Особі, яка отримала дозвіл на пошук із металодетектором, дозволяється також запросити помічника / помічників. Із власниками приватних земель укладається договір, відповідно до якого визначається час, в який можливо відвідувати певну територію для пошуку з металодетектором. При цьому ані дозвіл від муніципалітету, ані угода власника приватних земель з особою не перешкоджають власнику дозволити на тих самих умовах іншим особам використовувати ту саму територію протягом такого ж періоду для пошуку з металодетектором³⁸. Важливим аспектом аматорської пошукової діяльності із використанням металодетекторів є тісна співпраця пошуковців-аматорів із державними музеями історії культури або відповідними музеями, визнаними в установленому законодавством порядку державою. Така співпраця врегульована нормами національного законодавства, відповідно до яких пошуковці-аматори та відповідні музеї зобов'язані вживати необхідних заходів щодо охорони археологічної спадщини. Слід зауважити, що визначення археологічної спадщини в законодавстві Данії включає не лише рештки життєдіяльності людини, що містяться під землею поверхнею та водою (нерухомі об'єкти культурної спадщини: залишки стародавніх поселень, споруди, оборонні споруди, могильники тощо, а також пов'язані з ними рухомі предмети), а й контекст, в якому розміщені ці рештки (стаття 27 Закону про музеї). Згідно із законодавством будь-яка особа (у тому числі, пошуковці-аматори), яка знайшла рухомі предмети минулого (археологічні предмети) – монети, залишки корабельних аварій, які слід вважати втраченими понад 100 років, повинна негайно повідомити про знахідку міністра культури або музей, відповідальний за археологічну спадщину в регіоні. Музей історії культури проводить археологічні дослідження та виготовляє необхідну документацію для внесення археологічних знахідок до Національного реєстру пам'яток старовини. Предмети минулого, знайдені в Данії, у тому числі монети (якщо вони виготовлені із цінного матеріалу або мають особливу культурну та історичну цінність і на які ніхто не може довести своє право власності), є власністю держави. Особам, які знайшли такі предмети, виплачується винагорода. Винагорода виплачується Національним музеєм Данії, враховуючи матеріальну цінність і рідкість знахідки, а також за умови дотримання пошуковцем-аматором необхідних заходів для збереження знайденого археологічного предмета та його контексту. Окрім того, відповідно до законодавства встановлена юридична відповідальність за використання металодетекторів для пошуку металевих предметів на пам'ятках та їх території, а також на відстані 2 метрів від них. Так, згідно зі статтею 40а Закону про музеї винні особи притягуються до відповідальності у вигляді штрафів, а в разі

---

³⁸ NYBORG KOMMUNE. Tilladelse til brug af metaldetektor. URL: <https://www.nyborg.dk/da/naturbaeredygtighed-og-gron-omstilling/natur/sadan-faerdes-du-i-naturen/tilladelse-til-brug-af-metaldetektor/> (дата звернення: 13.09.2023)

навмисного вчинення порушення або через грубу недбалість, а також якщо порушення завдало шкоди пам'ятці, або особа отримала або мала отримати фінансову винагороду, покарання може бути у вигляді позбавлення волі на строк до одного року. Водночас відповідно до статті 194 Кримінального кодексу³⁹ особа, яка вилучає, руйнує або пошкоджує пам'ятки або предмети, призначені для загального вжитку, чи прикраси, які належать до публічних колекцій або перебувають під особливою охороною, карається штрафом або позбавленням волі строком до 3 років.

Швеція. На відміну від законодавства Данії, норми законодавства Швеції мають радикально жорсткий механізм регулювання використання металошукачів для пошуку металевих предметів, у тому числі археологічних. Зокрема, норми Закону про культурне середовище (1988:950) зі змінами, внесеними Законом (SFS 2013:548)⁴⁰ (далі – Закон) забороняють не лише використання, а й носіння металошукачів без дозволу (стаття 18 та стаття 19). Зокрема, металошукач заборонено носити без дозволу на території пам'яток, за винятком пересування дорогою, відкритою для громадського користування. Слід зазначити, що до 2013 року Закон про культурне середовище (1988:950) взагалі забороняв використання металошукачів. Комісія ЄС визнала, що заборона використання металошукачів у Швеції є несумісною зі статтями 34 і 36 Договору про функціонування Європейського Союзу, та звернулася до Швеції з рекомендацією внести до національного законодавства щодо використання металошукачів певні зміни з метою приведення його у відповідність до правил ЄС щодо вільного переміщення товарів (Брюссель, 30 вересня 2010 р IP/10/1223⁴¹). Для виконання рекомендацій до Закону були внесені зміни в частині заборони використання металошукачів без дозволу. На окрему увагу заслуговує визначення у Законі терміна «металошукач» – це «пристрій, який можна використовувати для електронного відстеження металевих об'єктів під поверхнею землі» (стаття 18 Закону), що створює чітке уявлення про його юридичний зміст та усуває правову невизначеність законодавчих норм. Відповідно до статті 19 Закону дозвіл на використання та носіння металошукачів може бути наданий лише для діяльності, пов'язаної з пошуком інших знахідок, окрім археологічних предметів («стародавні знахідки»), або є частиною наукових досліджень у сфері суспільного надбання (для пошуку предметів, датованих із 1850 року, корисних копалин, метеоритів тощо).

Питання надання дозволу на використання й носіння металошукача розглядає окружна адміністративна рада. За отримання відповідного дозволу Законом передбачено сплату адміністративного збору. Правила встановлення розміру

---

³⁹ Straffeloven. Retsinformation. URL: <https://www.retsinformation.dk/eli/lta/2022/1360> (дата звернення: 13.09.2023)

⁴⁰ Kulturmiljölag (1988:950). Sveriges riksdag. URL: https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/kulturmiljolag-1988950_sfs-1988-950/ (дата звернення: 13.09.2023)

⁴¹ Free movement of goods - Commission requests Sweden to comply with EU rules as regards metal detectors. European Commission. URL: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/ip_10_1223 (дата звернення: 13.09.2023)

адміністративного збору за отримання дозволу на використання та носіння металошукача встановлюються урядом або органом, призначеним урядом (стаття 20 Закону). Відповідно до пункту 10а постанови Міністерства культури «Про культурне середовище» (1988:1188)⁴² окружною адміністративною радою стягується плата в розмірі 870 шведських крон⁴³ за отримання дозволу на використання та носіння металошукача, який видається на кожну географічно визначену територію, вказану в заяві⁴⁴ про надання відповідного дозволу. Якщо заява стосується кількох географічно визначених територій, стягується декілька адміністративних зборів (тобто один заявник може сплатити від одного до декількох адміністративних зборів за надання дозволу на використання та носіння металошукача). Обробка окружною адміністративною радою заяви на використання та носіння металошукача, а також доданого до неї пакету документів, починається лише після сплати адміністративного збору та при наявності дозволу власника землі, на якій планується використовувати металошукач для виявлення металу. Видачі дозволу передуює прийняття окружною адміністративною радою відповідного рішення на використання й носіння металошукача. Рішення має містити інформацію про: мету, з якою можна використовувати металошукач; особу, на яку поширюється дозвіл; термін дії дозволу; географічну зону, де дозволяється використовувати та носити металошукач (стаття 19 Закону). Окрім того, окружна адміністративна рада, враховуючи мету використання металошукача та особливості території, на яку поширюється відповідний дозвіл, може встановити додаткові умови використання металошукача задля вжиття заходів захисту археологічної спадщини. Законом також передбачені певні винятки щодо отримання дозволу на використання й носіння металошукачів. Так, наприклад, окружній адміністративній раді не потрібно видавати дозвіл на використання та носіння металошукачів: Національному управлінню старожитностей⁴⁵ (управління має право використовувати та носити металошукачі без дозволу на території пам'яток відповідно до покладених на нього завдань); особам, які отримали дозвіл у повітової адміністративної ради на проведення наукових, науково-рятувальних досліджень археологічних об'єктів (у цьому випадку використання металошукачів такими особами розглядається як інструмент і метод відповідних археологічних досліджень. При цьому дослідник у плані дослідження має описати, які методи будуть використані); військовослужбовцям у їх діяльності (військовослужбовцям дозволено використовувати та носити металошукачі, у тому числі й на території

---

⁴² Kulturmiljöförordning (1988:1188). Sveriges riksdag. URL: https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/kulturmiljoforordning-19881188_sfs-1988-1188/ (дата звернення: 13.09.2023)

⁴³ Avgiftsförordning (1992:191). § 10, Avgiftsklass 2. Sveriges riksdag. URL: https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/avgiftsforordning-1992191_sfs-1992-191/ (дата звернення: 13.09.2023)

⁴⁴ Ansökan om tillstånd att använda metallsökare. URL: <https://www.lansstyrelsen.se/download/18.1dfa69ad1630328ad7c6c0ba/1598536671582/Ans%C3%B6kan%20om%20tillst%C3%A5nd%20att%20anv%C3%A4nda%20metalls%C3%B6kare.pdf> (дата звернення: 13.09.2023)

⁴⁵ Riksantikvarieämbetet. URL: <https://www.raa.se/> (дата звернення: 13.09.2023)

пам'яток, окрім використання їх для пошуку археологічних предметів); органам влади для забезпечення їх діяльності (за винятком пошуку археологічних предметів, зокрема для використання рятувальними службами, поліцією тощо, яким необхідні металошукачі, наприклад, для визначення місцезнаходження проводів або об'єктів у зв'язку із кримінальними розслідуваннями тощо).

Кожна особа, яка натрапить на стародавню (археологічну) знахідку, що належить державі або має бути їй передана, повинна негайно повідомити про це окружній адміністративній раді або поліції. Про артефакти корабельних аварій необхідно також повідомити берегову охорону (стаття 5 Закону). У розумінні Закону, археологічними знахідками, що належать державі, є предмети, датовані до 1850 року, знайдені у пам'ятці або поблизу неї та пов'язані з нею, та які не мають власника на момент їх виявлення (частина перша статті 3 Закону). Державі також належать археологічні предмети, датовані періодом до 1850 року, які знайдені на морському дні чи його субстраті за межами національної юрисдикції, і які були врятовані шведським судном або вивезені до Швеції. Археологічні знахідки, виявлені за інших обставин (які, як можна припустити, датуються періодом до 1850 року), що містять предмети, які повністю або частково складаються із золота, срібла, міді, бронзи чи іншого мідного сплаву, або із двох чи більше предметів (які, як можна припустити, були з одного археологічного контексту і не мали власника на момент їх виявлення), належать особі, яка їх знайшла (частина друга статті 3, стаття 4 Закону). Проте відповідно до статті 4 Закону власник зазначених археологічних знахідок зобов'язаний запропонувати державі викупити їх (переважне право). Компенсація виплачується в розмірі, який є розумним з огляду на характер знахідки, але для предметів із дорогоцінних металів – принаймні еквівалентним вартості металу за вагою, збільшеним на одну восьму. Також законодавством передбачена спеціальна винагорода за археологічну знахідку. Питання викупу, виплати компенсації та винагороди за знахідку розглядаються Національним управлінням старожитностей. Особи, які навмисно або з необережності привласнюють, набувають, приховують, пошкоджують, видозмінюють або розпоряджаються предметами, які повинні належати державі або бути запропоновані державі, а також незаконно порушують, переміщують, розкопують, змінюють чи пошкоджують пам'ятку, притягаються до юридичної відповідальності. На винну особу накладається штраф або її позбавляють волі на строк до шести місяців. Якщо злочин вчинено навмисно і такий злочин розглядається як тяжкий, то особі призначається покарання у вигляді позбавлення волі на строк до чотирьох років. Особлива увага приділяється оцінці злочину – яким чином особою було скоєно злочин та до яких наслідків це призвело. Використання металошукача при скоєнні злочину проти археологічних об'єктів вважається обтяжливою обставиною та призводить до його конфіскації. Також конфіскації підлягають археологічна знахідка, що стала предметом злочину, або її вартість, а також інші доходи, отримані від злочину. При цьому спроба або підготовка, або вчинення злочину проти археологічної спадщини за обтяжуючих обставин

караються позбавленням волі від двох до шести і більше років відповідно до Кримінального кодексу⁴⁶.

Кіпр. Регулювання використання металошукачів у Республіці Кіпр здійснюється відповідно до Закону про старожитності⁴⁷. Для чіткого розуміння положень щодо порядку використання металошукачів Закон визначає такі терміни, як «металошукачі» та «прилади для виявлення або дослідження надр, морського дна або донних порід». Так, термін «металошукачі» (детектори) означає прилади, які здатні виявляти один або декілька видів металу в землі, під землею, на дні моря або на дні річок, озер, боліт або у спорудах, а «прилади для виявлення або дослідження надр, морського дна або донних порід» (далі – прилади) означають прилади або інші методи у природничих науках і техніці, які дозволяють вимірювати фізичні параметри (електричний опір, електропровідність, щільність, температуру тощо) та/або досліджувати землю, надра, морське дно або дно річок та озер, зокрема на предмет виявлення античностей, стародавніх руїн, археологічних об'єктів, корабельних аварій тощо. При цьому термін «античність» означає будь-який об'єкт культурної спадщини, у тому числі археологічний (нерухомий та рухомий), який є твором архітектури, скульптури, живопису чи будь-якого мистецтва, створеного в результаті людської діяльності (у будь-який спосіб та з будь-якого матеріалу) не раніше ста років тому, і який був знайдений, відкритий або розкопаний на Кіпрі, включаючи морські зони Кіпру, а також будь-який такий об'єкт або його частину, які були пристосовані до сучасного їх використання. Володіння (що включає вироблення, продаж, імпортування тощо) та використання металошукачів та/або приладів без відповідного письмового дозволу заборонено. Будь-яка особа, яка вирішила придбати, імпортувати, виготовляти або мати металошукач та/або прилад, зобов'язана заповнити паперовий сертифікат власності на детектори та/або прилади згідно з формою, встановленою відповідно до Положення про регулювання видачі дозволів на володіння та використання металошукачів та/або приладів, виданого Радою міністрів Республіки Кіпр на виконання статей 34В, 35 Закону про старожитності⁴⁸ (далі – Положення) (додаток до Положення частина I), та надіслати його Департаменту старожитностей⁴⁹. Дозвіл на володіння металошукачем та/або приладом видається особі Департаментом старожитностей за умови дотримання нею вимог Закону про старожитності та Положення. Дозвіл не видається, якщо особа мала судимість за тяжкий злочин; порушення Закону про старожитності; судимість за шахрайство, хабарництво, крадіжку, незаконне володіння, використання, зберігання з метою постачання контрольованих наркотиків або

---

⁴⁶ Brottsbalk (1962:700). Sveriges riksdag. URL: https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/brottsbalk-1962700_sfs-1962-700/#K23 (дата звернення: 13.09.2023);

⁴⁷ Ο περί Αρχαιοτήτων Νόμος (ΚΕΦ.31). CyLaw. URL: http://www.cylaw.org/nomoi/enop/non-ind/0_31/full.html (дата звернення: 13.09.2023);

⁴⁸ Κανονισμοί δυνάμει των άρθρων 34В και 35. URL: http://www.cylaw.org/KDP/data/2012_1_266.pdf (дата звернення: 13.09.2023);

⁴⁹ Τμήμα Αρχαιοτήτων. Νομοθεσία URL: http://www.culture.gov.cy/dmcculture/da/da.nsf/DMLlaw_gr/DMLlaw_gr?OpenDocument (дата звернення: 13.09.2023);

психотропних речовин; судимість за розтрату або отримання доходів від злочинності, а також поки триває кримінальне провадження за одне із вищевказаних діянь тощо (із тих самих підстав виданий дозвіл може бути анульовано). Про видачу зазначеного дозволу Департамент старожитностей вносить відомості до спеціального реєстру і письмово повідомляє зацікавлені сторони, а також компетентний підрозділ місцевої поліції або інший компетентний орган. Обов'язкове заповнення сертифіката також поширюється на осіб, які ввозять до Кіпру металошукачі та/або прилади, придбані за кордоном. Дозвіл на володіння металошукачів та/або приладів діє 5 років (може бути продовжений в установленому порядку шляхом направлення відповідного сертифіката), містить необхідні умови використання, яких повинен дотримуватися користувач. Для розміщення на ринку Кіпра металошукачів та/або приладів обов'язковим є зазначення (на видному місці) на упаковці та в інструкції з їх використання інформації про те, що використання металошукачів та пристроїв дозволяється лише після отримання відповідного дозволу на володіння від Департаменту старожитностей та відповідно до встановлених у дозволі умов використання. У разі переходу права власності на металошукач та/або пристрій, власник повинен протягом 15 днів подати до Департаменту старожитностей повідомлення про передачу металошукача та/або пристрою за встановленою Положенням формою (додаток до Положення частина II), із зазначенням інформації про нового власника. Використання металошукачів та/або приладів дозволено на територіях, офіційно визначених компетентним міністром для пошуку з металошукачами та/або пристроями шляхом повідомлення в Офіційному віснику Республіки, лише особам, які отримали відповідний дозвіл на володіння від Департаменту старожитностей (відповідно до статті 10 Закону про старожитності міністр визначає зони, в яких дозволено використання металошукачів та/або пристроїв, з урахуванням пропозицій Департаменту старожитностей, після консультування із представниками Кіпрського національного університету, Кіпрського технологічного університету, Асоціації кіпрських археологів і Кіпрського товариства металошукачів); за наявності дозволу власників приватної території, якщо територія знаходиться в межах офіційно визначених територій для пошуку з металошукачами та/або пристроями. Забороняється використання металошукачів та/або пристроїв на території пам'яток та охоронюваних територіях пам'яток.

Особа, яка випадково виявила археологічний предмет на власній земельній ділянці або на іншій земельній ділянці (державній, приватній тощо), зобов'язана передати його у власність держави (відповідно до статті 3 Закону про старожитності всі невиявлені античності є власністю Уряду). У разі відсутності дозволу на проведення розкопок, особа зобов'язана негайно повідомити (або передати, якщо знахідка може бути переміщена без шкоди для її культурної цінності) про свою знахідку компетентним органам (меру, поліції, археологічному музею найближчого населеного пункту тощо). У такому випадку особа повинна належним чином показати чи описати місце, де було знайдено археологічний предмет. Якщо

вилучення археологічного предмета з місця його виявлення для перевезення та передачі компетентним органам не є протиправним діянням, а вивезення знахідки здійснено без подальших розкопок та її пошкодження і вона доставлена компетентним органам у тому вигляді, в якому була знайдена, особі, яка її виявила, може бути виплачена грошова компенсація. Мер або інша уповноважена особа, яка отримала знахідку, видає особі, яка її доставила, розписку, що містить якомога повніший опис цієї знахідки, та надсилає дублікат цієї розписки Департаменту старожитностей, а також забезпечує її надійне зберігання до отримання відповідних інструкцій. Особа, яка порушує встановлені Законом про старожитності вимоги щодо процедури поводження зі знахідкою, винна у вчиненні злочину та карається позбавленням волі на строк від одного до трьох років або штрафом у розмірі тридцять тисяч євро. Також до винної особи можуть бути застосовані одночасно два види покарання. Особа, яка володіє металошукачем та/або приладом без письмового дозволу Департаменту старожитностей або використовує чи носить їх у місцях, відмінних від тих, які визначені міністром у повідомленні в Офіційному віснику Республіки, винна у вчиненні кримінального правопорушення та підлягає позбавленню волі на строк до трьох років або карається штрафом у розмірі до тридцяти тисяч євро, або одночасному застосуванню двох видів покарань (стаття 10 Закону про старожитності). Винятком є особи, які використовують металошукач та/або прилад: як службовці державної служби або юридичні особи публічного права, службовці сил безпеки чи збройних сил Республіки Кіпр під час виконання своїх обов'язків; для цілей своєї професії та в місці, де вони займаються своєю професією. При цьому тягар доведення правомірності використання металошукача та/або приладу покладається на зазначених осіб.

Висновки. Як зазначалося, зростання популярності серед населення у всьому світі такого виду рекреаційного туризму, як аматорський пошук археологічних предметів із використанням металошукачів, єдиною метою якого зазвичай є збір артефактів, створює загрозу збереженню археологічної спадщини. Проведене дослідження дозволяє констатувати, що ще з 1981 року Парламентська асамблея Ради Європи (Рекомендація 921 (1981)) висловила стурбованість зростаючою загрозою для археологічної спадщини, спричиненою збільшенням маркетингу металошукачів в Європі та їх неконтрольованим широким використанням, і наголосила на важливості регулювання ринку металошукачів на національному рівні, надавши рекомендації щодо запровадження ліцензування або реєстрації користувачів металошукачів. У 1992 році, враховуючи зазначені рекомендації, держави-члени Ради Європи та інші держави підписали Європейську конвенцію про охорону археологічної спадщини (переглянута) (ETS N 143). У преамбулі зазначеної Конвенції таємні та ненаукові розкопки згадуються як одна з найбільших загроз археологічній спадщині. Міжнародним договором визначено зобов'язання держав-учасниць щодо включення до національного законодавства положень про процедури надання попереднього спеціального дозволу на використання

металошукачів та будь-якого іншого обладнання чи методів для виявлення археологічних об'єктів під час археологічних досліджень.

Аналіз законодавчого регулювання використання металошукачів для пошуку археологічних предметів досліджуваних держав-членів ЄС, не дивлячись на різні моделі правового регулювання зазначеного питання, свідчить про схожість підходів до охорони та збереження археологічної спадщини. Так, загальними нормами національного законодавства держав щодо регулювання використання металошукачів є: заборона використання (у Швеції також носіння, за винятком пересування дорогою, відкритою для громадського користування) металошукачів на охоронюваних пам'ятках та їх територіях, а також інших охоронюваних територіях (дозволяється лише в разі проведення археологічних розкопок, певному колу осіб та за наявності відповідного дозволу від компетентних органів із зазначенням умов використання обладнання); зобов'язання щодо негайного повідомлення про археологічну знахідку (законодавство не визначає критерії, за якими аматор-пошуковець повідомляє або не повідомляє про знахідку); обов'язкове отримання дозволу на використання металошукача, у тому числі від власника землі (у Данії тільки від власника землі); визнання права власності за державою на археологічні знахідки, які не мають власника на момент їх виявлення або право власності на які не може бути доведено; дотримання пошуковцем-аматором необхідних заходів для збереження знайденого археологічного предмета та його контексту; виплата пошуковцю-аматору спеціальної винагороди (грошової компенсації) за археологічну знахідку в разі дотримання ним заходів збереження знайденого археологічного предмета та його контексту; встановлення відповідальності за порушення порядку використання металошукача, а також порядку збереження археологічної знахідки.

Під час розробки політики з охорони археологічної спадщини (нерухомої та рухомої) значна увага приділяється: створенню державних установ, відповідальних за управління археологічною спадщиною; добору кваліфікованого персоналу, здатного до ефективного забезпечення контролю та нагляду за археологічною спадщиною, включаючи нагляд за археологічними розкопками, забезпечення збереження «in situ» археологічних предметів та захисту територій, зарезервованих для майбутніх археологічних досліджень. Слід зазначити, що в регулюванні питання використання металошукачів (і загалом охорони культурної спадщини, у тому числі археологічної) суттєве значення має створення й забезпечення функціонування інтегрованих інформаційних систем, за допомогою яких здійснюється (заінтересованими особами) пошук пам'яток, що перебувають під охороною держави, а також реєстрація користувачів металошукачів, археологічних знахідок тощо.

На нашу думку, ключовими елементами законодавчого регулювання використання металошукачів під час аматорської пошукової діяльності в державах-членах ЄС є не лише обов'язковість отримання дозволу на його використання, а й забезпечення відповідних заходів щодо захисту археологічної спадщини та протидії

незаконним і непрофесійним розкопкам. Зазначена мета досягається державами-членами ЄС завдяки закріпленню в національному законодавстві для суб'єктів у сфері відносин, пов'язаних із використанням металошукачів, певних прав та обов'язків, виконання яких забезпечується запровадженням системи виплати винагород та застосуванням санкцій. Слід зазначити, що для ліберальної моделі законодавчого регулювання використання металошукачів ключовим є виховання у громадськості історичної свідомості, пов'язаної з національним почуттям, яке формує джерело національної ідентичності та впливає на відповідальне ставлення до археологічної спадщини, створення умов для забезпечення тісної співпраці пошуковців-аматорів із відповідними державними органами й фаховими дослідниками археологічної спадщини (археологами).

*Дослідницька служба
Верховної Ради України*

* Цей документ підготовлений Дослідницькою службою Верховної Ради України як довідковий інформаційно-аналітичний матеріал. Інформація та позиції, викладені в документі, не є офіційною позицією Верховної Ради України, її органів або посадових осіб. Цей документ може бути цитований, відтворений та перекладений для некомерційних цілей за умови відповідного посилання на джерело.